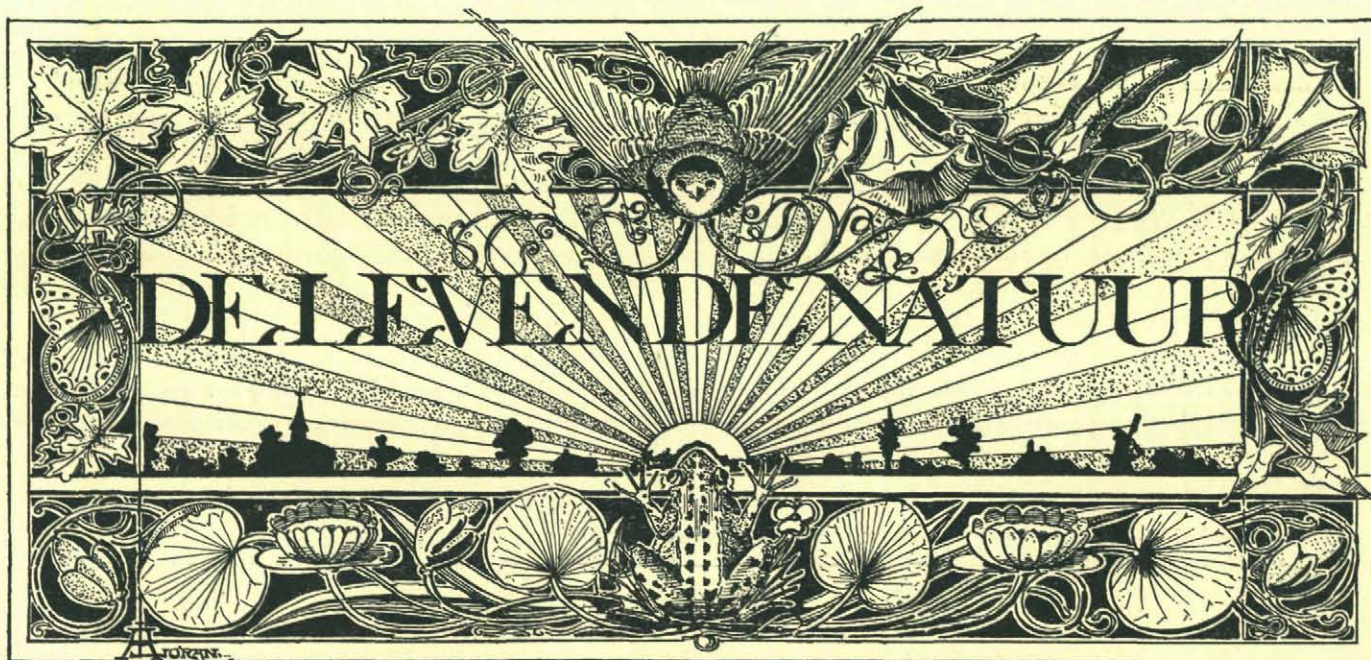

REDACTIE: E. HEIMANS, ROZENGRACHT 63,

EN

JAC. P. THIJSSE, VONDELKADE 75.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 3.60.

Een Marterjacht op de Veluwe.

Des jongens had de jachtopziener, van drie tot veertien jaar en hij kreeg er nog een van vijftien bij, maar tijdelijk; dat was een dokterszoonkje uit Rotterdam.

De familie had een zomer in Elspeet op de Veluwe doorgebracht en vaak koffie met brood gebruikt in de woning van den jachtopziener, als het bosch de jonge lui niet op tijd los wou laten. De jongens deden het er wel eens om; het brood was daar in het huisje, vlak bij de Vierhoutensche en Gortelsche bosschen, ook veel lekkerder dan in het hotel in Elspeet en, met den laatsten hap nog in je mond, was je in drie sprongen al weer midden in het hooge hout van de heerlijke bosschen.

En nu had Jan, de oudste, in Rotterdam roodvonk gekregen, in December al, en met het eind van Februari was hij nog niet weer de oude.

„De jongen moet een maand naar buiten, hoe eerder hoe beter,” verklaarde papa. „Midden in den winter?” vroeg mama. Maar papa was dokter, dus Jan ging. Toen hem gevraagd werd, waar hij het liefste heen zou willen, was zijn antwoord maar een repetitie; zijn keus was al bepaald, toen hij voor ’t eerst over naar buiten gaan hoorde kikken.

En daar stond onze Jan, met nog een Jan en vijf andere jongens om hem heen, bij den haard zijn handen en voeten te warmen; het was vinnig koud

en het karretje van Nunspeet had niet vlug gereden over dien hard bevroren, hobbeligen weg.

„Ja,” zei de baas, „de jongens gaan naar school, ik weet er niets anders op, dan dat je geregeld met mij gaat surveilleeren; lezen mag je niet veel en vervelen mag je je ook niet.”

Dat was best. In ’t eerst ging het nog wat lastig met het opstaan, als ’t nog donker was, maar dat wende gauw. Dag in dag uit, het bosch in en de hei over, lekker vriezend weer, zonder sneeuw; de eetlust kwam terug, de wangen kleurden en de oorpijn verdween.

„Sapperloot wat minderen de konijnen; je ziet er haast geen meer,” zei onder het marcheeren de opziener tegen Jan. „Het zou me niet verwonderen, als daar een marter achter zat. Een jaar of wat geleden heb ik er drie in één winter gesnapt en ik dacht, dat het gespuis voor goed uit mijn buurt verhuisd was; het is dit keer een beste winter voor de roovers om buiten schot te blijven, geen sneeuw en veel zachte vorst. Ik kijk al in alle oude duiven- en eekhoornnesten, of ik een spitse snuit of een zwarte pluimstaart er over heen zien hangen; maar ik merk nog niets; die rakkers zijn zoo slim als menschen. ’t Is anders een buitenkansje, waar je wat moeite voor over kan hebben, ik heb indertijd wel eens een tientje voor een vel gehad; nu zijn

ze minder in prijs, maar een goed vel van een boomarter alleen met een schot in den kop, of op den stap of in den klem gevangen, brengt toch altijd zijn zes gulden op."

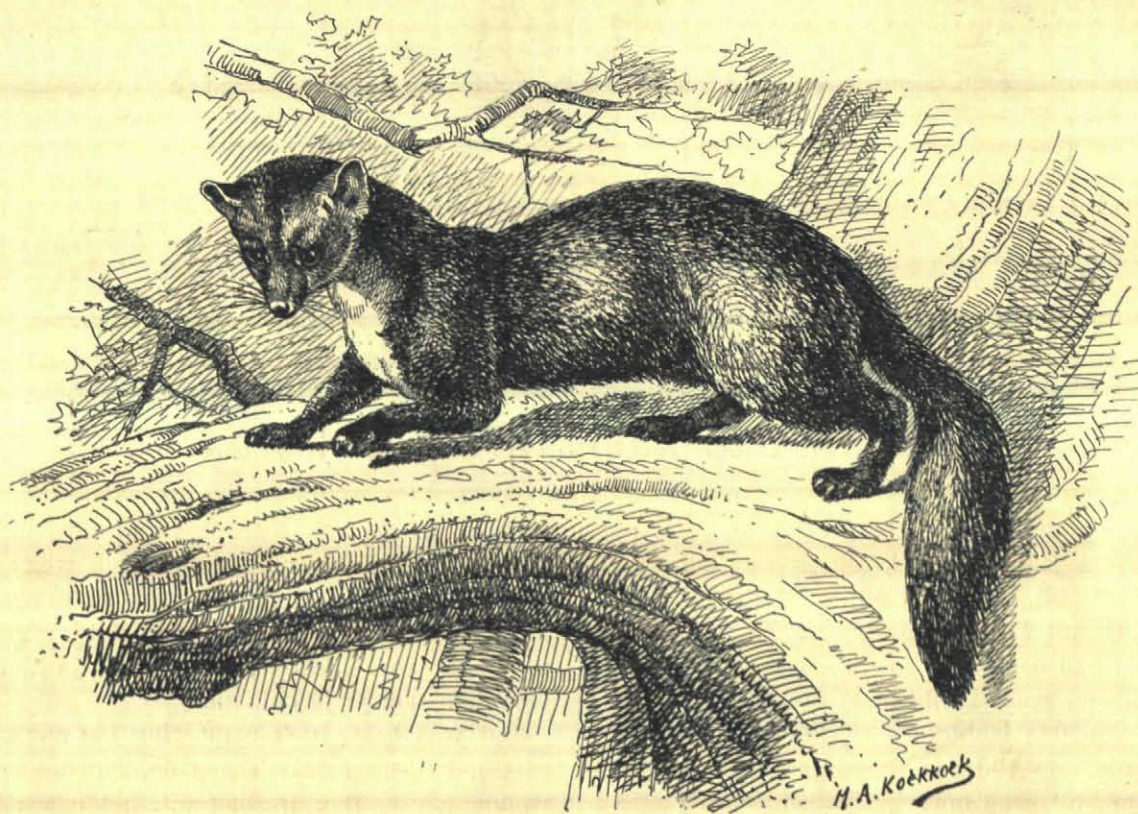
"Ik wou, dat ik er eens bij was, dat u zoo'n buitenkansje had."

"Dat wou ik ook, jonker, dan had ik het alvast. Maar de kans is klein, als er niet gauw sneeuw valt. Heb je geen sneeuw om te speuren, dan is het godsonmogelijk, zoo'n beest bij z'n kladden te krijgen, of 't moet stom toeval wezen. Die dingen springen meer dan ze loopen en laten zoo goed als geen spoor na op gewonen grond. En heb je eens een prentje in mul zand, dan is 't meteen weer

wel dood trappen, maar pas op je beenen; door een schoen bijt hij grif heen tot in je voet. En zit er een in de klem, dan tik ik hem liever eerst op zijn kop, vóór ik de klem optrek, al lijkt het beest ook bijna dood.

Want je kunt ze niet vertrouwen; zoo zijn ze doodgeknuppeld, met den tong uit den bek en bloederige oogen, en zoo springen ze weer op en weg zijn ze, als je er niet heel gauw bij bent.

Taai dat ze zijn, taai, 't is niet te gelooven. Ik heb er eens een — een beest, zoo! — grooter dan een flinke kat op de stap gehad, die ik voor een bunsing had opgezet; het beest leek morsdood, het zat met zijn strot tusschen de dichtgeslagen beu-

Boom- of Edelmarter.

weg ook, als je op gras of op de paden komt. Als er na deze vorst eens een dun laagje sneeuw viel, al was het maar een pink dik, dan ja, dan durf ik er haast wel voor instaan, dat we de rakkers speuren; want ze zijn zoo brutaal als de beul en 't kan ze niets schelen, waar ze hun vogels, hazen of konijnen vandaan halen, al is 't vlak bij huis."

"Zijn ze gevaarlijk?"

"Gevaarlijk? Dat is te zeggen; ik ben er niet bang voor, maar ik zorg toch, dat ze me niet dieper bijten kunnen dan in mijn broekspijpen. Aanvallen doen ze je niet, daar heb ik nooit van gehoord, ook niet, als je ze met je drieën of vieren omsingeld hebt en er op los slaat. Maar vat je er een aan, pak hem dan in z'n nek en knijp vast, of hij bijt je door vel en been. Met klompen aan kun je hem

gels geklemd en viel neer als een vod, toen ik de klem opentrok. Ik bond zijn achterpooten met een riempje aan elkaar en hing hem over mijn rug. Zoo kuierde ik op huis aan.

Op eens voel ik een gekriewel op mijn rug en meteen een koude snuit in mijn nek: ik geloof dat ik van schrik wel drie voet in de hoogte sprong; het beest was met de voorpooten omhoog gekrabbeld en wou me nu zoo maar in mijn nek bijten, of ik een konijntje was; maar hij kon zich niet houden, toen ik opsprong, omdat zijn achterpooten vast zaten, en scherpe nagels heeft hij niet erg. Hij viel op den grond. Ik gaf hem met de kolf op z'n kop van wat-ben-je-me en dacht: zie zoo die kunstjes haal je niet meer uit. Maar op mijn woord, zoo smijt ik hem op tafel voor mijn vrouw en de jongens, om

ze blij te maken en zeg: dat is een goede Sinterklaas, of daar begint het dier te blazen en krabbelt weer op de pooten. Nou moet er een eind aan komen, dacht ik, en ik joeg hem voor de deur een kogel door z'n kop en toen was het uit, maar niet eerder hoor.

Daar, dat is de eerste haas, die we in drie dagen gezien hebben en geen vijf konijnen, en de vogels worden ook dun. Mijn pink er af, als er geen roofgespuis in het bosch is; kwam er maar eens een sneeuwduitje, voordat het gaat dooien!"

„De lucht betreft toch al, zou er geen kans op sneeuw zijn?" vroeg Jan, vol verlangen.

„Nee, jonker, eerder op regen, het wordt me te zacht in de lucht. We moeten naar huis. Maar gaat het sneeuwen van nacht, dan ben ik er morgen vóór daglicht op uit, dat kan ik je verzekeren."

„Mag ik mee?"

„Wel stellig; ik zal je wel wekken, jonker, en mijn Jan moet ook mee, die heeft beste oogen. Een marter gaat toch niet op de loop, al ben je met je zessen. Hij kruipt stil in zijn hol, of zit je op een tak na te gluren, en daar merk je natuurlijk niets van, als je niet raden kunt, waar hij zit. Verbeeld je nu ook niet, dat we, al komt er sneeuw, dadelijk met zoo'n beestje thuis komen, dat duurt dagen; eerst moet je hem uitspeuren, dan de klem zetten of hem uit zijn hol graven."

Onder het avondeten waren de marters niet uit den mond of uit de gedachten. De jongens waren er vol van; als het nu maar eventjes wou sneeuwen.

„Ga maar rustig slapen en niet droomen van marters hoor, anders loopt de jacht mis." Het was een commando, maar niet makkelijk op te volgen, wat het droomen betreft; met het slapen ging het nogal.

„Jonker, jonker, op, op, prachtige spoorsneeuw! Een voet dik en het dooit niet; vader vet zijn laarzen al," zei Jan, en jonker was in een ommezentje op en gekleed: een dubbel paar kousen, een paar gevette schoenen, een warme wollen muts met lintjes van Jan en zijn eigen dikke winterjas; hij zou geen kou lijden. Een boterham met melk stond al onder de lamp.

't Was nog geen dag, toen ze met hun vieren opstapten, een arbeider, die vlak bij woonde, ging ook mee. De beide Jannen hadden elk een korte stevige spade bij zich, de arbeider droeg een zware klem met pen en ketting, en de baas ook een klem en bovendien een knuppel bij wijze van wandelstok.

Na een half uurtje begon het te schemeren en acht oogen waren strak op den grond gericht. Het had blijkbaar reeds lang opgehouden met sneeuwen; de lucht werd helder en het vroor heel eventjes.

„Prachtige spoorsneeuw" zei de jachtopziener. Geen vlekje of smetje ontsierde het witte kleed,

elke indruk, die er gemaakt was, sedert er geen vlokken meer vielen, moest duidelijk te zien zijn, dat kon ieder licht begrijpen.

Onze Rotterdammer keek ook heel lang naar den grond; hij zag niets, evenmin als de anderen, maar hij gaf het speuren gauwer op en keek ook eens naar de boomen. Dat was een gezicht! Aan de windzij en op open plekken was de sneeuw een meter opgewaaid, soms nog hooger en die begon, nu het lichter werd, te blinken en te glinsteren. Vooral de oude pijnboomen waren prachtig, de dikke schubben van de schors hadden elk een wit bovenkantje en de lengte-spleten vormden witte streepjes; een eenig gezicht.

Daar hoorde hij den arbeider roepen: „Baas, ik heb hem."

De mannen hadden een eind van elkaar in gelijke richting voortgelopen, om meer kans te hebben een spoor te vinden. Onze Jan liep met zijn naamgenoot, die ook al niet druk meer speurde, te praten over het verschil in spoor van een bunsing en een

Spoor van een marter op harde sneeuw

marter. Dadelijk stonden allen bij elkaar gebogen over het pas gevonden spoor.

Geen twijfel, het was van een marter; veel te groot voor een bunsing. Heel gemakkelijk was het spoor te volgen. Het bracht de jagers diep het woud in, tot bij een boschje akkermaalshout; daar liep het omheen, toen aan de andere zijde er in; het eindigde bij een oud konijnenhol. De marter moest er in zitten. Voorzichtig begonnen de mannen te graven. In den harten grond was het gemakkelijk de pijp te volgen en open te leggen. Maar het bleek, dat die doorliep onder een ouden dennenstam, met groote dikke wortels, zoodat het onmogelijk was verder door te graven. Nog eens werd nauwkeurig onderzocht, of er ook een spoor aan de andere zijde van het hol te ontdekken was; maar neen, de marter was er in gegaan en niet weer uit gekomen; hij moest onder den boom zitten, en er was maar één opening of toegang.

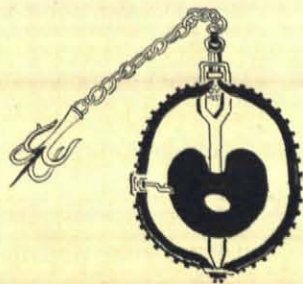
Vlak voor die opening werd een stap gezet; dat is een klem zonder aas en waarvan de beugels meestal reeds samenklappen alleen door het raken aan het stapbord of treeplaatje, dat, wanneer de

klem is gesteld, midden tusschen de uitgespreide beugels ligt.

Stapte de marter straks op de plank, dan was hij gevangen, de beugels zouden hem wel zoo knijpen, dat hij niet weer los kon komen. Maar de slimmerd zou er ook wel voorzichtig langs kunnen sluipen of er over heen springen. Daarom werd de stap een eindje ingegraven onder het zand en toen scherp gesteld; wat dorre bladeren er op gestrooid, en de openingen naast de klem zoo aangevuld met dor blad en aarde, dat de marter maar één paadje had, om naar buiten te kruipen, en in dat paadje lag de verraderlijke stap. Een pen, met een ketting aan de klem verbonden, diende voor het vastzetten, en mocht het beest de klem losrukken, dan zou het anker al gauw hier of daar aan struik of tak of wortel vasthaken. Op een deukje midden in de treeplank werd een ei gelegd, dit moest later vertellen of de marter soms wel over de stap was gekomen, maar dat de veer had geweigerd; was het ei niet weggerold, dan had stellig niets de klem aangeraakt.

„Die is zoo goed als geknipt“ zei de arbeider bij het heengaan; maar de baas, die er ondervinding van had, dacht er anders over; hij vertrouwde den boom niet; er kon hooger in de stam wel een opening zijn of anders verderop onder de sneeuw en de wortels; en een marter, al is het een groot beest, heeft maar een klein gaatje noodig om te ontsnappen, hij wringt zich en rekt zich er wel door, als 't wat te nauw is.

Daarom zou hij de tweede klem ook maar zetten; een eind van de eerste af, maar in de zelfde lijn met den boom. Op deze klem werd het aas gelegd, dat de jager uit zijn jaszak haalde: een heel jong konijntje (pas dood) en een stuk brood met uien gestoofd en

Marterklem (stap) met ketting, anker en pen, scherp gesteld; de tanden van de (hier uitgespreide) beugels zijn stomp om het vel niet te beschadigen. Op de treeplank ligt een ei.

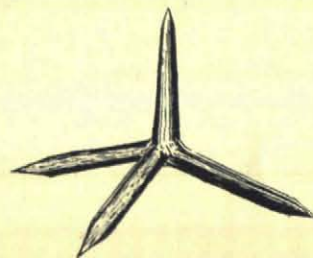
met anijspoeder en kamfer bestrooid. Een van tweeën zou ook wel genoeg zijn, maar de marter kon wel eens geen honger meer hebben en daardoor kieskeurig zijn; had hij geen trek in het een, dan wellicht in het ander.

Nu moest de klem nog scherp gesteld worden; een tik met een takje bewees de deugdelijkheid; je schrok van den slag, dien de beugels tegen elkaar gaven

„Nu nog de pen in een boomwortel geklopt,“ zei de baas, „en dan geduldig wachten tot mijnheer honger krijgt. Voorloopig is er niets anders te doen, jongens. Maar, 't is nog lang geen twaalf uur, we moesten het spoor eens terugloopen, om te kijken, waar de marter van daan kwam, voordat hij naar zijn hol ging.“

Het spoor was nog zoo versch als dien morgen in de vroege. Het bracht de menschen in een half uur bij een vrij groot bosch jonge eiken en berken, waar veel braamstruiken doorheen groeiden, en dat niet ver van een boschwachterswoning was gelegen.

„Altijd weer die plek,“ mompelde de jager, „'t is of de beesten weten, dat hier geen stroopers durven komen.“ Rondom het jongste hout was prikkeldraad gespannen op een schutting van kippengaas; jonge haasjes konden er makkelijk door, oude misschien ook nog, maar stellig geen reeën of herten, die het jonge hout zouden vernielen. Het was vroeger een veilig plekje voor de hazen en konijnen, maar voor een marter is kippengaas, al zijn de mazen nog zoo nauw, geen beletsel; hij glipt er over of er onder door, of bijt er gaten in, als hij er niet door kan.

Een voetangel.
(Alleen de naar boven gekeerde punt steekt boven den grond uit).

Ze moesten, om het spoor te volgen, een hek door en dan aan den anderen kant weer langs het kippengaas. Op een oud bordje aan een paal gespijkerd stond: „Hier liggen voetangels en klemmen!“

„Pas op,“ riep de jager, „daar niet door!“ „Is dat dan niet alleen maar bangmakerij?“ vroeg Jan, „dat staat op alle buitenplaatsen.“ „Best mogelijk, maar hier is 't ernst. Laat me maar eens door, wacht, hou je even stil, daar zit er een, en hier ook een. Kijk eens, noem je dat soms gekheid?“ En hij liet Jan de scherpe pennen zien, die hij net uit den grond getrokken had. „Drie punten naar onder en één scherpe naar boven. Als je daar intrapt, kun je op zijn minst een maand lang je beentje op stoelen leggen, en als je er afkomt, zonder voorgoed kreupel te blijven, dan mag je nog blij toe wezen. Voetangels zijn leelijke dingen, hoe langer ze staan hoe venijniger, vanwege de roest, weet je, ze gaan door je schoenen heen; de klemmen beteekenen na een poos niets meer, daar kun je wel op dansen; die dingen roesten in het natte gras zoo vast, dat je ze niet meer spannen kunt, als ze dichtgeklapt zijn; en staan ze

lang gesteld, dan is er geen wrikken of wringen meer aan. Ik weet niet eens precies meer, hoeveel klemmen hier staan en waar; maar op de voetangels moet je letten."

Onder het praten bleef de jager voortloopen en geen teeken op den bodem of tegen de stammen ontging hem. Het gezelschap was nu door de sneeuwsporen weer in een zeer oud gedeelte van het bosch gebracht; zware boomen, beuken, eiken, en verscheidene soorten van dennen: pijnen, sparren, lorken en fijne dennen stonden dooreen, ook een enkele berk; alles op dit oogenblik prachtig besneeuwd. De lucht was lichtgrijs gekleurd, met een zacht lila tintje er dun op. Zon was er niet, en dat maakte, dat de oogen niet moe werden van het turen.

„Er komt nog meer sneeuw," profeteert de arbeider; hij had even naar de lucht gekeken, zijn oog gleed terug langs een beukenstam en in één adem laat hij er op volgen:

„Daar is hij uitgekomen!"

„Dat kan niet, want het spoor gaat door!" meende de jager; maar toen hij den boom nauwkeurig bekeek, moest hij toegeven; de vier deukjes waren te duidelijk om verkeerd begrepen te worden. „Dat is een andere, hij is veel grooter."

Op eens hooren zij een kort, scherp „miauw" en met één sprong, met één vervaarlijken zet schiet een groot donker beest, net een zeer lange kat met een hondenkop en vossenstaart, van den achterkant van de beukenstam op den grond en toen weer in een anderen boom. Een seconde stonden alle vier, de mannen zoowel als de jongens, versteld van schrik, maar in het volgende oogenblik sprongen ze schreeuwend vooruit, den marter na.

Deze sprong van den eenen tak op den ander, weer op den grond, weer een boom in; blijkbaar wist hij van angst niet wat hij deed, want hij had gemakkelijk over den grond kunnen vluchten of zich achter de dikke takken verschuilen. Met doode takken en met aardkluiten gooiden de jagers voortdurend naar het dier en lieten het geen oogenblik met rust. Maar door de sneeuwlaag was de voorraad zichtbare werptuigen niet voldoende. „Sneeuw-

ballen maken, jongens," riep Jan. „Dat is een best idee"; zei de baas, „niet bang wezen, hij valt niet aan!"

Toch durfden de jongens niet dicht bij komen. De marter begon na een kwartiertje het zaakje kalm op te nemen. Hij ging op een lagen, dikken tak van een eik zitten uitrusten en keek nieuwsgierig de sneeuwballen na, die langs zijn korpus vlogen.

„Had ik mijn geweer maar meegenomen. Wat zit hij mooi om op zijn kop te mikken", zei de jacht-opziener spijtig.

Net kreeg de marter een harden sneeuwbal tegen zijn kop. Hij blies van nijd als een kat en sprong uit den boom. De jagers hem weer na door de sneeuw; het roofdier liep veel sneller dan zijn vervolgers, hij verdween uit het gezicht; ze dachten hem al kwijt te zijn, toen zij, zijn spoor following, merkten, dat hij weer in een boom was geklommen, er weer uitgesprongen en weer in een eik. Ja wel, daar zat hij plat gedrukt tegen een tak, je kon zijn oog zien glinsteren, en heel eventjes bewoog zijn staart.

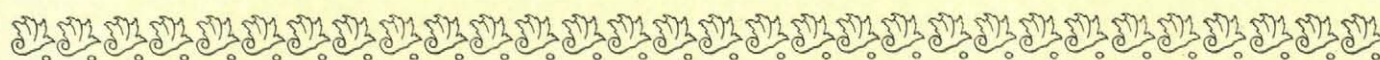
De eik stond aan den overkant van een breed boschpad heel alleen. Er achter lag een groot stuk omgespitte grond, waar oude boomen waren gerooid.

Toen de jagers nog dichterbij kwamen, richtte de marter zich hoog op, maakte een boog van zijn rug, wipte op en neer en draaide dan weer als een tol in 't rond; hij durfde blijkbaar niet overspringen op den weg om zoo weer in 't bosch te komen, en ook niet meer het vlakke veld op.

„Jongens, daar herinner ik me iets, dat mijn vader mij verteld heeft," zei de jacht-opziener, „dat beest durft niet meer voor of achteruit, zoolang wij hier zijn. Ik ga mijn geweer halen, in een uur ben ik terug. Jan, loop jij als een haas naar den overkant, daar bij het eiken hakhout en ga daar bedaard heen en weer kuieren; de jonker moet hier op die dikke beukenvoet en Schenker daar ginds op die stobbe gaan zitten. De marter zit dan midden in een driehoek en durft niet weg. Jullie blijft stilletjes naar hem zitten kijken, zonder je veel te bewegen."

E. HEIMANS.

(Wordt vervolgd). *h. 235*

De trek der Notenkrakers in 1900.

*I*k was juist voornemens te trachten een artikeltje samen te stellen over het in den titel dezes bedoeld onderwerp, toen mij de negende aflevering van de *L. N.* gewerd, waarin ik van de hand van onzen geachten Heer Thijsse

een opstel over den Notenkraker aantrof. Ik zag mij daardoor leelijk het gras voor de voeten wegge-maaid, zooals men pleegt te zeggen, en ik was dan ook in 't eerst voornemens, mijn plan maar op te geven, gedachtig aan der Latijnen spreuk: „non